

TÜRKİYE'DEKİ İL VE İLÇE AĞIZLARI ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALARLA İLGİLİ BİR DEĞERLENDİRME

Metin GÜLER*

ÖZET

Türkiye Türkçesi ağızları üzerine yaklaşık 150 yıldır araştırma ve inceleme yapılmaktadır. 1940'tan günümüze yerli araştırmacıların ilgisini çeken bu çalışmalar, akademik seviyede son 40 yılda daha da hız kazanmıştır. İl ve ilçe ağızlarıyla ilgili Türkiye üniversitelerinde lisansüstü seviyede birçok çalışma yapılmıştır. Özellikle metin derlemesi esasına dayanan bu araştırmalar ülkemizde başladığı günden bugüne hız kesmeden ve artarak devam etmiştir.

Bu çalışmada, Türkiye sınırları içindeki il ve ilçe ağızlarının lisansüstü seviyede tamamlanma durumu ele alınmıştır. Bunu yaparken Türkiye Türkçesi ağızları üzerine çalışacak olan araştırmacılara daha somut veriler sunmak amaçlanmıştır. Bu amaçla, hangi il ve ilçelerle ilgili lisansüstü seviyede ağız çalışması yapıldığı hangileriyle ilgili yapılmadığı sıralanmış, sonrasında hangi ilin kaç ilçesinin ağız çalışmasının tamamlandığı tablolar halinde verilmiştir. Son olarak Prof. Dr. Leyla Karahan'ın Anadolu Ağızları sınıflandırmasına göre ağız çalışmalarının tamamlanma durumu tablolştırılmıştır. Ekim 2012'ye kadar üniversitelerimizde yapılan lisansüstü çalışmaları sınıflandırdığımız bu çalışmanın verileri Prof. Dr. Tuncer Gülensoy ve Doç. Dr. Ercan Alkaya tarafından hazırlanan Türkiye Türkçesi Ağızları Bibliyografyası ile YÖK Ulusal Tez Merkezi tez tarama sayfasından alınmıştır.

Değerlendirme sonucunda Türkiye sınırları içerisinde bulunan yerleşim yerleri (il- ilçe) üzerine birçok ağız araştırması yapılmasına rağmen 19 ilimizle ilgili ülkemizde herhangi bir ağız çalışmasının yapılmadığı görülmüştür. Ülke sınırlarımız içerisinde bulunan 852 ilçeden ise 135'inin ağız araştırmasının tamamlandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi, ağız, ağız araştırmaları, yüksek lisans tezi, doktora tezi

AN ASSESSMENT ON GRADUATE STUDIES CARRIED OUT IN TURKEY ON PROVINCIAL AS WELL AS DISTRICT DIALECTS

ABSTRACT

Research and analysis work over the Turkey Turkish dialects has been conducted for about 150 years. Having attracted the local researchers since 1940, these studies have increasingly gained momentum in academic level for the last 40 years. Accordingly, a

* Okt. Mustafa Kemal Üniversitesi, İskenderun Meslek Yüksekokulu, El-mek: metin.guler52@gmail.com

number of studies in academic level related to provincial and district dialects have been conducted in universities in Turkey. These studies particularly based on collecting texts have been increasingly carried out unintermittently since they were started in our country.

Discussed in this study, is the status of completion of the provincial and the district dialects in academic level in Turkey. Aimed herewith is to provide concrete data for those who are interested in studying Turkey Turkish dialects. To this end, a list is included to determine any provinces and districts for which dialects were studied on graduate level and or vice versa. Also included are tables showing the districts and provinces where such studies have been completed. Finally, the completed dialect studies were tabulated according to the Anatolia dialects classification by Professor Leyla Karahan. Data fort his study listing the graduate studies in over universities upto October 2012, were taken from the Bibliography of Turkey Turkish Dialects by Professor Tuncer Gülensoy and Associate Professor Ercan Alkaya, in addition to the thesis search page of The National Thesis Center of the Council for Higher Education (YOK).

It was found out at the end of the assesment that no studies have been made on dialects of nineteen provinces despite the fact that there have been a number of such studies on the dialects of a good many dwellings including cities and towns within the borders. Accordingly, it was determined that dialect studies for 135 out of 852 towns in Turkey have been completed.

Key Words: Turkey Turkish, dialects, dialect studies, Master's thesis, PhD thesis.

Giriş

Ağız, Türkçe Sözlük'te 'Aynı dil içinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılıklar gösterebilen, belli yerleşim bölgelerine veya sınıflara özgü olan konuşma dili' olarak tanımlanmıştır.¹ Bir yazı dili alanı içinde bulunan türlü konuşma biçimleri olarak da tanımlanan ağızlar, aynı dilin konuşulduğu çeşitli yörelerde farklı ses ve biçim özelliği göstermektedir.

Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulunan yerleşim yerlerinin (il, ilçe) ağız araştırmalarının lisansüstü seviyede tamamlanma durumu değerlendirilmiştir. Konu ile ilgili Türkiye'de akademik çalışmalar (yüksek lisans, doktora ve diğer) esas alınmıştır.

Türk dili araştırmalarının önemli bir bölümünü şüphesiz ağız araştırmaları oluşturmaktadır. Bu alanda oldukça mesafe alındığı muhakkaktır. Hiç şüphesiz ağız çalışmaları, tarihi metinlere göre çok daha fazla yeni malzeme sunmaktadır. Bu bakımdan, işlenmemiş bir ağız, dil araştırmalarına mutlaka yeni katkılar sağlayacaktır.²

Türkiye Türkçesi ağızları üzerine yapılan çalışmaların başlangıcının 1867 yılına kadar gittiği bilinmektedir.³ Maksimov'un bu tarihte Hüdavendigâr ve Karamanlı ağızları üzerine yaptığı

¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5017e02de7c9c1.48347428 (Erişim tarihi: 31. 07. 2012)

² A. Bican ERCİLASUN, *Türk Dili Araştırmalarının Bugünkü Durumu ve Sorunlar*, <http://turkiyat.gazi.edu.tr/posts/view/title/gazi-turkiyat-guz-2009-sayi-5-33576> s: 145- 146

³ Zeynep Korkmaz, (2005), *Anadolu Ağızları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar*, Türk Dili Üzerine Araştırmalar II, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, s: 199- 200

Turkish Studies

çalışmadan 1940 yılına kadar geçen dönemde Türkiye Türkçesi ağızları çoğunlukla yabancı araştırmacılar tarafından incelenmiştir. 1940’lı yıllarda Ahmet Caferoğlu ile birlikte Türkiye’de yerli araştırmacılar dönemi başlar. Korkmaz, Türkiye Türkçesi ağızları üzerine yapılan çalışmaları yabancı araştırmacılar dönemi ve yerli araştırmacılar dönemi olmak üzere iki kısma ayırır.⁴

Ülkemizde, Türkiye Türkçesi ağızları üzerine ilk doktora çalışması Zeynep Korkmaz’a ait olan Güney-Batı Anadolu Ağızları (Sesbilgisi) adlı eserdir. Eser, 1950 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesinde doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Türkiye Türkçesi ağızları üzerine yüksek lisans ve doktora seviyesindeki araştırmaların yoğunlaşması 1970’li yıllara rastlar. Ağız araştırmalarının ülkemizde hız kazanmasından günümüze kadar geçen yaklaşık 40 yıldır yüksek lisans ve doktora seviyesinde çalışılmasına rağmen Türkiye’nin bütün il ve ilçelerinin ağız çalışmaları henüz tamamlanamamıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye’de ağız araştırmaları üzerine yapılmış lisansüstü tezleri tespit ederek hangi iller ve ilçelerin ağız araştırmalarının yapıldığı, hangi il ve ilçeler üzerinde akademik seviyede ağız araştırması yapılmadığını ortaya koymak ve böylece konu üzerinde çalışmak isteyen araştırmacılara somut veriler sunabilmektir. Bu inceleme sonucunda Türkiye ağızları üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların yeterlilik durumu daha somut bir şekilde ortaya çıkacaktır.

Bu genel amacı gerçekleştirmek için, değerlendirmemizde şu sorulara cevaplar aranmaya çalışılmıştır:

1. Hangi iller üzerinde lisansüstü seviyede ağız araştırması yapılmıştır?
2. Hangi ilçeler üzerinde lisansüstü seviyede ağız araştırması yapılmıştır?
3. Hangi il ve ilçeler üzerinde bilim adamları tarafından akademik çalışma yapılmıştır. (yüksek lisans, doktora hariç)
4. Prof. Dr. Leyla Karahan’ın Anadolu ağızları sınıflandırmasına göre 3 ağız bölgesindeki yerleşim yerleri ağızlarının lisansüstü seviyede tamamlanma durumu nedir?

Yöntem

Çalışmada öncelikle Prof. Dr. Tuncer Gülensoy ve Doç. Dr. Ercan Alkaya tarafından hazırlanmış olan Türkiye Türkçesi Ağızları Bibliyografyası adlı eser taranmış, bu eserde yer almayan veya eser hazırlandıktan sonra yapılan lisansüstü tezler, YÖK Ulusal Tez Merkezi tez tarama sayfasında kayıtlı çalışmalardan hareketle bulunmaya çalışılmıştır.

Çalışmada il ve ilçe ağızlarını temel alarak Türkiye’de Ekim 2012’ye kadar hazırlanan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi’ne kayıtlı lisansüstü tezler esas alınmıştır.

Tasnif şu şekilde yapılmıştır:

1. Doktora çalışmasına konu olan iller
2. Yüksek lisans çalışmasına konu olan iller
3. Hem yüksek lisans hem doktora çalışmasına konu olan iller
4. Doktora çalışmasına konu olan ilçeler

⁴ Korkmaz, *age*, s: 199- 200

5. Yüksek lisans çalışmasına konu olan ilçeler
6. Hem yüksek lisans hem doktora çalışmasına konu olan ilçeler
7. Üzerinde herhangi bir bilimsel çalışma yapılmayan iller
8. Üzerinde herhangi bir bilimsel çalışma yapılmayan ilçe sayıları

Çalışmada amaç, ülkemiz sınırları içerisindeki il ve ilçe ağızlarının tamamlanmasına hizmet ettiği için herhangi bir yerleşim yerinde meskûn Türk boy veya oymağın ağız incelenmesine yer veren lisansüstü çalışmalar dikkate alınmamıştır. Böylece o yöre ağız çalışması tamamlanmamış olarak değerlendirilmiştir. (örn: Gemlik Yöresindeki Bulgar Göçmen Ağızları; Polatlı, Kerç ve Çongar Tatar Ağızları; Bergama Merkez İlçe ve Köylerinde Yaşayan Yörüklerin Ağız İncelemesi; Silifke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşiş Yörüklerin Ağız; Muş Bulanık Çevresi Karapapak Ağız... gibi.)

Çalışmada ayrıca belde ve köy ağızları üzerine yapılan lisansüstü çalışmalar tasnif dışı bırakılmıştır. (örn: İzmit'in Taşköprü, Ova ve Balören Ağızları; Niğde İçmeli Kasabası Ağız; Artvin İli Yusufeli İlçesi Uşhum Köyü ağız... vs.)

Çalışma İçişleri Bakanlığının 2012 verilerine göre 80 il merkezi (İstanbul hariç) ve 852 ilçe merkezi esas alınarak yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın 'Hangi iller üzerinde lisansüstü çalışma (yüksek lisans, doktora ve diğer) yapılmıştır?' şeklinde ifade edilen birinci sorusuna ilişkin bulgular şu şekildedir:

Tablo 1. Üzerinde Lisansüstü Seviyede Çalışma Yapılan İller (Sadece il merkezini veya il merkeziyle birlikte yöresi ağızlarını esas alan çalışmalar kullanılmıştır.):

İL ADI	DOKTORA	YÜKSEK LİSANS	DİĞER
ADANA	X		
ADİYAMAN		X (3 adet)	
AFYON			X (Merkez)
AĞRI			
AMASYA		X	X
ANKARA	X		
ANTALYA			X
ARTVİN	X		
AYDIN	X (Merkez)		
BALIKESİR	X		
BİLECİK	X		
BİNGÖL		X	
BİTLİS			
BOLU			
BURDUR			
BURSA			
ÇANAKKALE			
ÇANKIRI	X		
ÇORUM			
DENİZLİ	X		

Turkish Studies

DİYARBAKIR	X		
EDİRNE	X		
ELAZIĞ		X	X
ERZİNCAN	X	X	
ERZURUM	X		
ESKİŞEHİR		X	
GAZİANTEP		X	
GİRESUN			X
GÜMÜŞHANE			X
HAKKARİ			
HATAY			X
ISPARTA			X (Merkez)
MERSİN			X
İZMİR			
KARS	X		
KASTAMONU		X (Merkez)	
KAYSERİ	X (Merkez)		
KIRKLARELİ		X (Merkez)	
KIRŞEHİR	X		
KOCAELİ			
KONYA			
KÜTAHYA			X
MALATYA	X		
MANİSA		X (Merkez)	
KAHRAMANMARAŞ		X (2 adet)	X
MARDİN			
MUĞLA			X
MUŞ		X (Merkez)	
NEVŞEHİR			X
NİĞDE		X	
ORDU			X
RİZE	X		
SAKARYA	X		
SAMSUN			
SİİRT			
SİNOP			
SİVAS		X (Merkez)	X
TEKİRDAĞ		X (Merkez)	
TOKAT			X
TRABZON		X (2 adet)	
TUNCELİ			X
ŞANLIURFA			X (Merkez)
UŞAK			X

Turkish Studies

VAN	X	X (Merkez)	X
YOZGAT		X	
ZONGULDAK	X		
AKSARAY	X		
BAYBURT			X
KARAMAN	X	X	
KIRIKKALE			
BATMAN			
ŞIRNAK			
BARTIN	X		
ARDAHAN	X		
İĞDIR	X	X	
YALOVA			
KARABÜK	X		X
KİLİS		X (Merkez)	
OSMANİYE	X		
DÜZCE		X	

Buna göre;

80 il merkezinden (İstanbul dahil edilmemiştir) 27'si üzerinde doktora çalışması yapılmıştır.

Üzerinde doktora çalışması yapılan iller şunlardır: Adana, Ankara, Artvin, Aydın, Aksaray, Ardahan, Balıkesir, Bartın, Bilecik, Çankırı, Diyarbakır, Denizli, Edirne, Erzincan, Erzurum, Iğdır, Karabük, Karaman, Kars, Kayseri, Kırşehir, Malatya, Osmaniye, Rize, Sakarya, Van ve Zonguldak.⁵

Hazırlanan doktora tezlerinden ikisi, üzerinde çalışılan ilin sadece il merkezinin (Aydın ve Kayseri) ağız araştırmasına dayanmaktadır. Diğer doktora çalışmaları ili ve yöresi ağızlarıyla ilgilidir.

Yüksek lisans çalışmasına konu olan iller:

Üzerinde yüksek lisans çalışması yapılan il sayısı da 22'dir: Adıyaman, Amasya, Bingöl, Düzce, Elazığ, Erzincan, Eskişehir, Gaziantep, Iğdır, Kahramanmaraş, Karaman, Kastamonu, Kilis, Kırklareli, Manisa, Muş, Niğde, Sivas, Tekirdağ, Trabzon, Van ve Yozgat.

Yapılan incelemede bazı iller üzerinde birden fazla yüksek lisans çalışması yapıldığı görülmüştür: Adıyaman (3 yüksek lisans, Adıyaman ve yöresi 2, Adıyaman merkez ve bazı ilçeleri 1) Kahramanmaraş merkez ağız (2 yüksek lisans), Trabzon, (1 Trabzon ve yöresi, 1 Trabzon merkez ağız)

⁵ Sonradan il olan Ardahan (1992), Bartın (1991), Bayburt (1989), Iğdır (1992) ve Karabük (1995), illeri ile ilgili çalışmalar daha önce bağlı buldukları illerle ilgili yapılan doktora tezlerinde bulunmaktadır. Bkz: Ardahan ve Iğdır için (Ahmet Bican ERCİLASUN (1971), Kars İli Ağızları (Ses Bilgisi), Atatürk Üniversitesi Doktora Tezi (Dan: Prof. Dr. Selahattin Olcay); (2002) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara); Bartın ve Karabük için (M. Emin EREN (1991), Zonguldak İli Ağızları (Ses ve Şekil Bilgisi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun). EREN M. Emin (1997), Zonguldak- Bartın- Karabük İlleri Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.; Bayburt için (Turgut ACAR (1982), Gümüşhane ve Yöresi Halk Ağızları, Atatürk Üniversitesi Doçentlik tezi).

Şu illerimizle ilgili de doçentlik tezi veya bilim adamlarımızca bilimsel ağız çalışması yapılmıştır: Afyon, Amasya, Antalya, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Elazığ, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Karabük, Kütahya, Mersin, Muğla, Nevşehir, Ordu, Rize, Sivas, Şanlıurfa, Tokat, Tunceli, Uşak, Van.

Bilim adamlarımızca 23 il üzerine yapılan ağız araştırmalarından (doçentlik çalışması ve diğer) 3 ü sadece il merkezinin ağız araştırmasına (Afyon, Isparta, Şanlıurfa) dayanırken 20 çalışma ili ve yöresi ağızını kapsamaktadır.

Üzerinde Türkiye’de bilimsel ağız çalışması yapılmayan (lisansüstü seviyede) iller ise: Ağrı, Batman, Bitlis, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çorum, Hakkari, İzmir, Kırıkkale, Kocaeli, Konya, Mardin, Samsun, Siirt, Sinop, Şırnak, ve Yalova olarak tespit edilmiştir.⁶

Buna göre;

Tablo 2. Üzerinde Lisansüstü Seviyede Çalışma Yapılan- Yapılmayan İllerin Genel Toplamı (Sadece İl Merkezini veya İl Merkeziyle Birlikte Yöresi Ağzlarını Esas Alan Çalışmalar):

İl Sayısı	Doktora Çalışması Yapılanlar	Y. Lisans Çalışması Yapılanlar	Bilimsel Ağız Çalışması Yapılanlar	Üzerinde Lisansüstü Çalışma Yapılmayanlar
80	27	22	23	19

Not: Tabloya İstanbul dahil edilmemiştir. Toplam sayının il sayısından fazla çıkmasının sebebi bazı iller üzerinde birden fazla farklı akademik çalışma yapılmasıdır.

Araştırmanın ‘Hangi ilçeler üzerinde lisansüstü çalışma (yüksek lisans, doktora ve diğer) yapılmıştır?’ şeklinde ifade edilen ikinci sorusuna ilişkin bulgular şu şekildedir:

Tablo 2: Üzerinde Lisansüstü Seviyede Çalışma Yapılan İlçeler (Sadece ilçe merkezini veya ilçe merkeziyle beraber belde ve köy ağzlarını esas alan çalışmalar kullanılmıştır.)

İL ADI	İLÇE SAYISI	TAMAMLANAN	TAMAMLANMAYAN	AĞIZ ÇALIŞMASI YAPILAN İLÇELER
ADANA	15	2	13	Saimbeyli Yüreğir
ADİYAMAN	8	3	5	Gerger Kahta Samsat
AFYON	17	15	2	Başmakçı Bayat Bolvadin Çay Çobanlar Dazkırı Dinar

⁶ Belirtilen illerden bazıları üzerine ağız çalışmaları vardır. Ancak ilin merkez ağızına veya ilin tamamının ağız araştırmasına dayanmayan çalışmalar burada tasnif dışı bırakılmıştır. Bu illerle ilgili üniversitemizde herhangi bir ağız araştırması yapılmadığı düşünülmemelidir.

				Emirdağ Evciler İhsaniye İscehisar Sinanpaşa Sultandağı Şuhut Sandıklı
AĞRI	7	0	7	
AMASYA	6	1	5	Suluova
ANKARA	25	3	22	Bala Beypazarı Evren
ANTALYA	19	3	16	Elmalı Korkuteli Serik
ARTVİN	7	2	5	Ardanuç Şavşat
AYDIN	16	0	16	
BALIKESİR	18	3	15	Bigadiç Gönen Kepsut
BİLECİK	7	1	6	Söğüt
BİNGÖL	7	1	6	Karlıova
BİTLİS	6	1	5	Adilcevaz
BOLU	8	1	7	Seben
BURDUR	10	0	10	
BURSA	17	0	17	
ÇANAKKALE	11	1	10	Biga
ÇANKIRI	11	4	7	Eldivan Ilgaz Şabanözü Yapraklı
ÇORUM	13	1	12	İskilip
DENİZLİ	18	7	11	Acıpayam Babadağ Çameli Güney Kale Serinhisar Tavas
DİYARBAKIR	17	3	14	Bismil Çermik Çüngüş
EDİRNE	8	1	7	Havsa
ELAZIĞ	10	5	5	Ağın Arıcak Baskil

Turkish Studies

				Keban Sivrice
ERZİNCAN	8	0	8	
ERZURUM	20	0	20	
ESKİŞEHİR	14	4	10	Alpu Çifteler Mihalıççık Sarıcakaya
GAZİANTEP	9	1	8	Oğuzeli
GİRESUN	15	0	15	
GÜMÜŞHANE	5	2	3	Kelkit Torul
HAKKARİ	3	0	3	
HATAY	11	3	8	Belen Dört Yol Hassa
ISPARTA	12	4	8	Atabey Eğirdir Senirkent Uluborlu
MERSİN	13	0	13	
İZMİR	30	0	30	
KARS	7	2	5	Arpaçay Kağızman
KASTAMONU	19	0	19	
KAYSERİ	16	6	10	Akkışla Bünyan Develi Felahiye Talas Yeşilhisar
KIRKLARELİ	7	2	5	Babaeski Pınarhisar
KIRŞEHİR	6	2	4	Çiçekdağı Kaman
KOCAELİ	12	0	12	
KONYA	31	0	31	
KÜTAHYA	12	8	4	Altıntaş Aslanapa Domaniç Emet Gediz Pazarlar Simav Tavşanlı
MALATYA	13	3	10	Akçadağ Darende

Turkish Studies

				Doğanşehir
MANİSA	15	3	12	Alaşehir Salıhlı Sarıgöl
KAHRAMAN MARAŞ	9	0	9	
MARDİN	9	0	9	
MUĞLA	11	4	7	Dalaman Fethiye Kavaklıdere Ula
MUŞ	5	0	5	
NEVŞEHİR	7	2	5	Avanos Ürgüp
NİĞDE	5	1	4	Çamardı
ORDU	18	1	17	Aybastı
RİZE	11	1	10	Hemşin
SAKARYA	16	3	13	Ferizli Kaynarca Söğütlü
SAMSUN	17	1	16	Asarcık
SİİRT	6	0	6	
SİNOP	8	0	8	
SİVAS	16	4	12	Divriği Gemerek Şarkışla Yıldızeli
TEKİRDAĞ	8	1	7	Saray
TOKAT	11	1	10	Reşadiye
TRABZON	17	0	17	
TUNCELİ	7	3	4	Çemişgezek Hozat Pertek
ŞANLIURFA	10	1	9	Siverek
UŞAK	5	2	3	Banaz Sivaslı
VAN	11	0	11	
YOZGAT	13	6	7	Boğazlıyan Çandır Çayıralan Kadışehri Sorgun Yerköy
ZONGULDAK	5	0	5	
AKSARAY	6	0	6	
BAYBURT	2	0	2	
KARAMAN	5	3	2	Ayrancı

Turkish Studies

				Başyayla Sarıveliler
KIRIKKALE	8	1	7	Karakeçili
BATMAN	5	0	5	
ŞIRNAK	6	0	6	
BARTIN	3	0	3	
ARDAHAN	5	0	5	
İĞDIR	3	0	3	
YALOVA	5	0	5	
KARABÜK	5	1	4	Eskipazar
KİLİS	3	0	3	
OSMANİYE	6	1	5	Kadirli
DÜZCE	7	0	7	

Bu veriler ışığında:

Ülkemizde 80 il merkezine bağlı 852 ilçeden 135’i ile ilgili lisansüstü seviyede bilimsel ağız çalışması yapılmıştır. İlçe ağızlarıyla ilgili metin derlemesi esasına dayalı 3 doktora, 133 yüksek lisans çalışması yapılmıştır. 7 ilçeyle ilgili de akademisyenlerimiz tarafından hazırlanan derleme çalışması bulunmaktadır. 717 ilçemiz üzerinde, ilçe merkezini veya ilçenin bütünü kapsayan, lisansüstü seviyede herhangi bir ağız çalışması yapılmamıştır.

Bazı ilçelerimizle ilgili birden fazla yüksek lisans çalışması yapılmıştır: Akçadağ (Malatya), Bayat (Afyon) 2 adet, 2 adet, Dinar (Afyon) 2 adet, Develi (Kayseri) 2 adet, Eğirdir (Isparta) 2 adet, Hemşin (Rize) 2 adet, Şuhut (Afyon) 3 adet, Sandıklı (Afyon) 2 adet, Kadirli (Osmaniye) 2 adet.

Yapılan inceleme sonucunda şu ilçeler üzerinde doktora ağız çalışması yapıldığı tespit edilmiştir: Sarıgöl (Manisa), Aybastı (Ordu). 1 çalışma da bir ilimizin birkaç ilçesinin ağız incelemesine dayanmaktadır. (Denizli ili Çameli, Kale, Serinhisar, Tavas ilçeleri). Şu ilçemizle ilgili de akademisyenlerimizce ağız araştırması yapılmıştır: Alpu (Eskişehir), Ağın (Elazığ), Arpaçay (Kars), Baskil (Elazığ), Belen (Hatay), Keban (Elazığ), Mihaliççik (Eskişehir), Siverek (Şanlıurfa), Yüreğir (Adana).

İlçeleri üzerinde en fazla lisansüstü çalışma yapılan il Afyonkarahisar olarak tespit edilmiştir. Afyonkarahisar’ın 17 ilçesinden 15’i üzerinde lisansüstü seviyede ağız araştırması yapılmıştır.

Tespitlere göre aşağıdaki illerin hiçbir ilçesiyle ilgili sadece o ilçe ağızını esas alan lisansüstü düzeyde ağız çalışması yapılmamıştır (Belirli bir boyu esas alan ağız çalışmaları hariç):

Ağrı, Aksaray, Ardahan, Aydın, Bartın, Bayburt, Batman, Burdur, Bursa, Düzce, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hakkari, Mersin, Iğdır, İzmir, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kilis, Kocaeli, Konya, Mardin, Muş, Siirt, Sinop, Şırnak, Trabzon, Van, Zonguldak, Yalova.⁷

⁷ Burada belirtilen Aksaray, Ardahan, Bartın, Bayburt, Düzce, Erzincan, Erzurum, Giresun, Iğdır, Kahramanmaraş, Trabzon, Van ve Zonguldak illeriyle ilgili yapılan ağız çalışmaları ili ve yöresi ağızlarını kapsamaktadır.

Çalışmanın, Leylâ Karahan'ın Anadolu ağızları sınıflandırmasına göre ağız bölgelerindeki yerleşim yerlerinin lisansüstü seviyede tamamlanma oranı nedir? Şeklindeki üçüncü sorusuna ait veriler şu şekildedir:

Bilindiği gibi Leylâ Karahan Anadolu ağızlarını Doğu, Kuzeydoğu ve Batı grubu olmak üzere 3 ana ağız grubuna ayırmaktadır.

Doğu grubu ağızlarında 21 il merkezi 158 ilçe

Kuzeydoğu grubu ağızlarında 2 il merkezi 31 ilçe

Batı grubu ağızlarında 54 il merkezi ve 641 ilçe bulunmaktadır.

Tablo 1 ve Tablo 2. verilerinden hareketle Prof. Dr. Leylâ Karahan'ın Anadolu ağızları sınıflandırmasına göre il ve ilçelerin ağız araştırmalarının tamamlanma durumu şu şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 3a. Karahan'ın Sınıflandırmasına Göre Doğu Grubu Ağızları Bölgesi Ağız Çalışmasının Tamamlanma Durumu

Yapılan Çalışmalar	İl (21)	İlçe (158)
Doktora	7	-
Yüksek lisans	6	19
Diğer	5	2
Çalışılmayan	5	139

Tablo 3b. Karahan'ın Sınıflandırmasına Göre Kuzeydoğu Grubu Bölgesi Ağız Çalışmasının Tamamlanma Durumu

Yapılan Çalışmalar	İl (2)	İlçe (31)
Doktora	2	-
Yüksek lisans	1	1
Diğer		
Çalışılmayan	-	30

Tablo 3c. Karahan'ın Sınıflandırmasına Göre Batı Grubu Bölgesi Ağız Çalışmasının Tamamlanma Durumu

Yapılan Çalışmalar	İl (54)	İlçe (641)
Doktora	17	7
Yüksek lisans	13	100
Diğer	17	3
Çalışılmayan	13	537

Not: Bazı verilerde sonuçların il- ilçe toplamından farklı çıkmasının sebebi aynı yerleşim yeriyle ilgili farklı türde birden fazla akademik çalışma yapılmış olmasındandır.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma sonucunda ülkemizdeki yerleşim yerleri üzerine (il- ilçe) metin derlemesi esasına dayalı ve yörenin bütününe kapsayan 24 doktora tezi ve 133 yüksek lisans tezi hazırlandığı tespit edilmiştir. Yapılan doktora çalışmalarından 21'i il, 2'si bir ilçe ağızıyla, 1'i ise bir ilimizin birkaç ilçesinin ağız araştırmasıyla ilgilidir. 7 ilçemizle ilgili de bilim adamlarımız tarafından ağız çalışması (doçentlik çalışması ve diğer) yapılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde hâlâ işlenmemiş, üzerinde bilimsel çalışma yapılmamış ağız bölgeleri olduğu bilinmektedir. Günümüzde kitle iletişim araçlarının hayatımıza daha da girmesiyle ağız özelliklerinin giderek kaybolduğu gerçeğinden hareketle henüz bilimsel yöntemlerle hiçbir çalışma yapılmayan ağız bölgeleri üzerinde çalışılması gerekmektedir.

Türkiye Türkçesi ağızları üzerine yapılan ağız çalışmaları azımsanmayacak kadar çok olmasına karşın boşluklar ve eksikler vardır.

Ülkemizdeki bütün il ve ilçeler bilimsel anlamda (ses, şekil bilgisi) ağız araştırmalarına tabi tutulduktan sonra tümevarım yöntemiyle Anadolu ağızlarının bir bütün olarak ele alınması daha doğru sonuçlar verecektir.

Bir yerleşim yerinin ağız çalışmasının tamamlanması o yerin dil tarihinin aydınlatılmasında önemli bir yere sahiptir.

Türkiye'nin bütün ağız bölgelerinin (köy, ilçe, il) incelenip söz varlığının ortaya konması neticesinde özellikle Türkiye Türkçesi ağızlarının söz varlığı da tam olarak ortaya konulacaktır. Ağız çalışmalarının yanında söz varlığına dayalı çalışmaların artırılması gerekmektedir.

Son zamanlarda Türkiye Türkçesi ağız atlaslarının hazırlanmasının önündeki sorunlar üzerinde duran bilim adamlarımızın da değindiği gibi, ağız çalışmalarında il veya ilçe sınırlarının esas alınması bazı sorunları beraberinde getirirse de Türkiye Türkçesinin eksiksiz bir ağız atlasının oluşturulabilmesi için Anadolu ve Rumeli ağız çalışmalarının tamamlanması şarttır.

Türkiye Türkçesinin tam ve kapsamlı bir grameriyle söz varlığının ortaya çıkarılabilmesi bütün yörelerimizin ağız çalışmalarının tamamlanmasıyla mümkün olacaktır.

Türkiye Türkçesinin tam ve kapsamlı bir dil atlasının oluşturulması da ağız çalışmalarının tamamlanmasına bağlıdır.

Yapılan ağız çalışmalarının hepsinin yayımlanması konuya eğilmek isteyen uzmanların faydalanmaları için büyük önem taşımaktadır.

Türkiye Türkçesi ağızlarının tamamının ele alınması ağızlarla Oğuz boyları arasındaki ilişkiyi daha iyi ortaya koyması açısından da önemlidir.

DEĞERLENDİRMEDE ESAS ALINAN LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR

ADANA: YILDIRIM Faruk (1999), **Çukurova Ağızları, Adana ve Osmaniye İlleri**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi (Dan: Doç. Dr. Mehmet Özmen); YILDIRIM, Faruk (2006) **Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.)

Saimbeyli: CENGİZ Murat (1998), **Saimbeyli (Adana) Ağızları (İnceleme, Metinler, Sözlük)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, Elazığ (Dan: Doç. Dr. Ahmet Buran).

Yüreğir: YILDIRIM Faruk (2001), **Yüreğir Ağızları**, Yüreğir Halk Kültürü Araştırmaları, Yüreğir Halk Eğitim Merkezi Yayınları, Adana.

ADIYAMAN: ERDEM Mehmet Dursun, DEMEZ Ali (2011), **Adıyaman ve Yöresi Ağızları**, Turkish Studies Yayınları, Erzincan.

NAKİBOĞLU Sadi H. (1991), **Adıyaman ve Yöresi Ağızları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Ümit Tokatlı); NAKİBOĞLU Sadi H. (2001), **Adıyaman ve Yöresi Ağızları**, Niğde Üniversitesi Yayınları, Niğde.

GÜNAY Esra Gülin (2008), **Adıyaman- Merkez, Kahta, Gerger, Samsat Yöresi Ağız (İnceleme, Metin, Sözlük)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nadir İlhan).

Turkish Studies

- Gerger:** GÜNAY Esra Gülin (2008), **Adıyaman- Merkez, Kahta, Gerger, Samsat Yöresi Ağzı (İnceleme, Metin, Sözlük)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nadir İlhan).
- GÜNAY Esra Gülin (2008), **Adıyaman- Merkez, Kahta, Gerger, Samsat Yöresi Ağzı (İnceleme, Metin, Sözlük)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nadir İlhan).
- Kahta:** GÜNAY Esra Gülin (2008), **Adıyaman- Merkez, Kahta, Gerger, Samsat Yöresi Ağzı (İnceleme, Metin, Sözlük)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nadir İlhan).
- Samsat:** GÜNAY Esra Gülin (2008), **Adıyaman- Merkez, Kahta, Gerger, Samsat Yöresi Ağzı (İnceleme, Metin, Sözlük)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nadir İlhan).
- AFYON:** BOZ Erdoğan (2006), **Afyonkarahisar Merkez Ağzı**, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Başmakçı:** DİNAR Talat (2006), **Başmakçı ve Dazkırı Ağzıları**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- Bayat:** ŞAHİN Eda (2000), **Bayat Merkez Ağzı (Dil İncelemesi, Metin, Sözlük)**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- ZEYBEK Fatih Süleyman (2008), **Bayat Köyleri Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- Bolvadin:** SOLMAZ Erhan (2007), **Bolvadin, Çay ve Çobanlar Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- Çay:** SOLMAZ Erhan (2007), **Bolvadin, Çay ve Çobanlar Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- Çobanlar:** SOLMAZ Erhan (2007), **Bolvadin, Çay ve Çobanlar Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- Dazkırı:** DİNAR Talat (2006), **Başmakçı ve Dazkırı Ağzıları**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- Dinar:** KAYALAR Şadiye (2003), **Dinar Yöresi ve Ağzıları (İnceleme, Metin, Sözlük)**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Çağrı Özdemir).
- UYSAL Bilal (2007), **Dinar ve Evciler Yöresi Ağzı**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- Emirdağ:** ÖRNEKKOL Fatih (2006), **Emirdağ Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- Evciler:** UYSAL Bilal (2007), **Dinar ve Evciler Yöresi Ağzı**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- İhsaniye:** YILMAZ Mehmet (2006), **İscehisar ve İhsaniye Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- İscehisar:** YILMAZ Mehmet (2006), **İscehisar ve İhsaniye Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).

- Sinanpaşa:** ZEYBEK Harun, (2007), **Sinanpaşa Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- Sultandağı:** ŞENYİĞİT Yavuz (2006), **Sultandağı Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- Sandıklı:** ÖZKAN İbrahim (2000), **Sandıklı Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- ÇAKIR Şenay** (1995) **Afyon İlinin Şuhut- Sandıklı İlçeleri ve Sülümenli Beldesi Ağzının Ses ve Şekil Bilgisi Bakımından İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- Şuhut:** ÇAKIR Şenay (1995) **Afyon İlinin Şuhut- Sandıklı İlçeleri ve Sülümenli Beldesi Ağzının Ses ve Şekil Bilgisi Bakımından İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- ELEREN Yüksel (1997) **Şuhut Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Gürer Gülsevin).
- ERDOĞAN Ferhat (2007) **Şuhut ve Yöresi Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Erdoğan Boz).
- AMASYA:** SİLAHŞOR Ebru (2011) **Amasya Merkez Ağzı**, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi, (Dan: Doç. Dr. Mehmet Dursun Erdem).
- ERDEM Mehmet Dursun, SİLAHŞOR Ebru (2011) **Amasya ve Yöresi Ağzları I- II- III**, Turkish Studies Yayınları, Erzincan.
- Suluova:** PEKACAR Tevfik (2003) **Suluova Ağzları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Mustafa Argunşah).
- ANKARA:** AKÇA Hakan (2009), **Ankara İli Ağzları (İnceleme, Metinler, Dizin)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Çetin Pekacar).
- Bala:** KAYA Fatih (2004) **Bala İlçesi Ağzı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun)
- Beypazarı:** YILDIRIM Mehmet (2007), **Ankara Beypazarı İlçesi Ağzı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel).
- Evren:** BALYEMEZ Sedat (2004), **Ankara Evren İlçesi Ağzı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Çetin Pekacar).
- ANTALYA:** Erdem, Mehmet Dursun, Ramazan Bölük (2011) **Antalya ve Yöresi Ağzları**, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Elmalı:** KULLE Esra (2010), **Antalya- Elmalı ve Yöresi Ağzları**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- Korkuteli:** ATMACA Emine (2005), **Korkuteli ve Yöresi Ağzları**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Çetin Pekacar)
- Serik:** BÖLÜK Ramazan (2011) **Serik (Antalya) Ağzı**, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans (Dan: Doç. Dr. Mehmet Dursun Erdem)
- ARTVİN:** ACAR Turgut (1972), **Artvin ve Yöresi Ağzları**, Atatürk Üniversitesi Doktora tezi.

- Ardanuç:** ÖZKAN İbrahim Etem (1994), **Ardanuç ve Yöresi Ağzları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Metin Karaörs).
- Şavşat:** POLAT Fadime (2000), **Şavşat ve Yöresi Ağzları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Metin Karaörs).
- AYDIN:** KARASAKALOĞLU Nuri (2005), **Aydın Merkez Ağzı**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Ali Kafkasyalı)
- BALIKESİR:** MUTLU Hüseyin Kahraman (2008), **Balıkesir İli Ağzları (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Leyla Karahan).
- Bigadiç:** BÜLBÜL Gülfıye (2007), **Balıkesir Bigadiç Ağzı**, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Durgut).
- Gönen:** BALCI Naci (2000), **Gönen ve Köyleri Ağzlarının Ses ve Şekil Özellikleri**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Cevdet Şanlı).
- Kepsut:** DEMİRAY Erdinç (2003) **Kepsut İlçesi ve Yöresi Ağzları**, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Sadi H. Nakiboğlu).
- BİLECİK:** ÖZDEN Muharrem (2009), **Bilecik İli Ağız İncelemesi**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Çağrı Özdarendeli).
- Söğüt:** ÖZDEN Muharrem (2000), **Bilecik İli Söğüt İlçesi ve Köyleri Ağız Araştırması**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Emin Kalay).
- BİNGÖL:** KÜÇÜKER Paki (1988), **Bingöl Merkez İlçe ve Köyleri Ağzları (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Tuncer Gülensoy).
- Karlıova:** ÖZER Osman (1990), **Karlıova ve Yöresi Ağzları (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Zafer Önler).
- BİTLİS- Adilcevaz:** ÖZTÜRK İrfan (2001), **Adilcevaz Ağzı (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Veysi Sevinçli).
- BOLU- Seben:** KILINÇ Gülay (2009), **Bolu İli Seben İlçesi Ağzı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Çetin Pekacar).
- ÇANAKKALE- Biga:** KİBAR Osman (1998), **Biga Yöresi Ağzları**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Vahit Türk).
- ÇANKIRI:** AYDOĞDU Özkan (2011), **Çankırı İli ve Yöresi Ağzları**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Ahmet Buran).
- Eldivan:** İŞCANOĞLU İlknur Bayrak (2007), **Eldivan İlçesi (Çankırı) Ağzı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun).
- İlgaz:** YAĞCI İlyas (1986), **Devrez Vadisi Ağzı Ses ve Şekil Bilgisi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun).

- Şabanözü:** KELEŞ İrfan (1986), **Şabanözü Yöresi Ağzı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Ahmet Bican Ercilasun).
- Yapraklı:** KİREMİT Mehmet (1986), **Yapraklı İlçesi (Çankırı) Ağzı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Ahmet Bican Ercilasun).
- ÇORUM -İskilip:** ABAZ Ayşe (2004), **Çorum- İskilip ve Yöresi Ağzıları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Suzan S. Tokatlı).
- DENİZLİ:** TOK Turgut (2002), **Denizli İli Güney ve Güneybatı Bölgesi Ağzıları**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. H. Ömer Karpuz).
- Acıpayam:** DERİN İsmail (1985), **Acıpayam ve Çameli (Denizli) İlçeleri Ağzıları(İnceleme- Metin- Sözlük)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kiremit).
- TOK Turgut (2002), **Denizli İli Güney ve Güneybatı Bölgesi Ağzıları**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. H. Ömer Karpuz).
- Babadağ:** KANAÇ Işıl (2010), **Denizli’nin Babadağ İlçesi Ağzı**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Ceyhun Vedat Uygur).
- Çameli:** TOK Turgut (2002), **Denizli İli Güney ve Güneybatı Bölgesi Ağzıları**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. H. Ömer Karpuz).
- DERİN İsmail (1985), **Acıpayam ve Çameli (Denizli) İlçeleri Ağzıları(İnceleme- Metin- Sözlük)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kiremit).
- Güney:** MANAV Aslı (2006), **Denizli’nin Güney İlçesi Ağzı**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- Kale:** TOK Turgut (2002), **Denizli İli Güney ve Güneybatı Bölgesi Ağzıları**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. H. Ömer Karpuz).
- Serinhisar:** TOK Turgut (2002), **Denizli İli Güney ve Güneybatı Bölgesi Ağzıları**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. H. Ömer Karpuz).
- Tavas:** TOK Turgut (2002), **Denizli İli Güney ve Güneybatı Bölgesi Ağzıları**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. H. Ömer Karpuz).
- DİYARBAKIR:** ERTEN S. Münür (1991), **Diyarbakır Ağzı (İnceleme- Metinler- İndeks)** İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Kemal Eraslan); (1994) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Bismil:** SÖKMEN İsmail (2011), **Bismil Türkmen Ağzı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun).
- Çermik:** BOZ Erdoğan (1993), **Diyarbakır Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzıları**, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Sadettin Özçelik); ÖZÇELİK S., BOZ E. (2001), **Diyarbakır Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzıları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Çüngüş:** BOZ Erdoğan (1993), **Diyarbakır Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzıları**, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Sadettin Özçelik); ÖZÇELİK S., BOZ E. (2001), **Diyarbakır Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzıları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

- EDİRNE:** KALAY Emin (1992), **Edirne İli Ağızları (İnceleme- Metin)**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu); (1998) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Havsa:** KALAY Emin (1990), **Edirne İli Havsa İlçesi ve Köyleri Ağızları (İnceleme- Metin)**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu).
- ELAZIĞ:** Oğraş Şerife (2000), **Elazığ İli Ağızları**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Ahmet Buran); BURAN A., OĞRAŞ Ş. (2003), **Elazığ İli Ağızları**, Elazığ Valiliği Yayınları, Elazığ.
- GÜLENSOY Tuncer, BURAN Ahmet (1994), **Elazığ Yöresi Ağızlarından Derlemeler**, Boğaziçi İlmî Araştırmalar Serisi, Ankara.
- BURAN Ahmet, İLHAN Nadir (2008), **Elazığ Yöresi Söz Varlığı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ağın:** BURAN Ahmet (1997), **Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Arıcak:** ŞAŞTIM Zafer (2003), **Arıcak (Elazığ) ve Yöresi Ağızları**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Ahat Üstüner).
- Baskil:** BURAN Ahmet (1997), **Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Keban:** BURAN Ahmet (1997), **Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Sivrice:** KAYMAZ Muhammet (1996), **Sivrice Yöresi Ağızları (İnceleme- Metin- Sözlük)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- ERZİNCAN:** SAĞIR Mukim (1987), **Erzincan ve Yöresi Ağızları (İnceleme- Metinler- Sözlük)** Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Efrasyap Gemalmaz) ; (1995) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÜSTÜN Mehmet Cihat (2008), **Erzincan Merkez Ağzının Sesbilgisi ve Sözvarlığı**, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nesrin Güllüdağ)
- ERZURUM:** GEMALMAZ Efrasyap (1973) **Erzurum İli Ağızları (İnceleme- Metinler- Sözlük ve Dizinler)** Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Selahattin Olcay) ; (1995) Türk Dil Kurumu Yayınları (3 cilt), Ankara.
- ESKİŞEHİR:** PİLANCI Hülya (1991), **Eskişehir ve Yöresi Ağızları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Tuncer Gülensoy).
- Alpu:** İLERİ Canan (2009), **Eskişehir İli Alpu İlçesi Merkez Ağızları (Metinler- İnceleme- Dilbilgisi- Ayrışıklı Dizin)**, Ürün Yayınları, Ankara.
- Çifteler:** YORULMAZ Merve (2010), **Çifteler Ağzının İncelenmesi ve Türkçenin Zenginleşmesine Katkıları**, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Şerif Ali Bozkaplan).
- Mihalıççık:** İLERİ Canan (2008), **Eskişehir İli Mihalıççık İlçesi ve Yöresi Ağızları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

- Sarıcakaya:** BAĞCI Hasan (1997), **Sarıcakaya Ağzı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Gürer Gülsevin).
- GAZİANTEP:** SARIYILDIZ Mehmet (2005), **Gaziantep İli Ağzları**, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Sadi H. Nakiboğlu).
- Oğuzeli:** KÖK Abdullah (1995), **Oğuzeli ve Yöresi Ağzları (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Muzaffer Akkuş).
- GİRESUN:** DEMİR Necati, AYDOĞDU Özkan (2009), **Giresun İli ve Yöresi Ağzları**, Giresun Valiliği Yayınları, Giresun.
- GÜMÜŞHANE:** ACAR Turgut (1982), **Gümüşhane ve Yöresi Halk Ağzları**, Atatürk Üniversitesi Doçentlik tezi.
- Kelkit:** AKÇAM Murat (1999) **Torul ve Kelkit Yöresi Ağzları**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Leyla Karahan).
- Torul:** AKÇAM Murat (1999) **Torul ve Kelkit Yöresi Ağzları**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans (Dan: Doç. Dr. Leyla Karahan).
- HATAY:** ÖZTÜRK Jale (2009) **Hatay Ağzı (İnceleme- Metin- Sözlük)**, Karahan Kitabevi, Adana.
- Belen:** SİS Nesrin (2010), **Hatay Belen Ağzı (İnceleme- Metin- Sözlük)**, Serhat Matbaacılık, Malatya.
- Dörtyol:** YAZICI Serdar (2006), **Dörtyol Ağzı**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Bedri Sarıca).
- Hassa:** HAŞİMİ Ahmet (2001), **Hassa Ağzı İncelemesi (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Ekrem Arıkoğlu).
- ISPARTA:** YILDIZ Osman (2002), **Isparta Merkez Ağzı (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Fakülte Kitabevi, Isparta.
- Atabey:** YAYLAĞAN Nilay (2010), **Isparta'nın Eğirdir, Senirkent ve Atabey İlçelerinin Ağız Özelliklerinin Tespiti ve Türkçe Eğitimi Bakımından Önemi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Şerif Ali Bozkaplan).
- Eğirdir:** YAYLAĞAN Nilay (2010), **Isparta'nın Eğirdir, Senirkent ve Atabey İlçelerinin Ağız Özelliklerinin Tespiti ve Türkçe Eğitimi Bakımından Önemi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Şerif Ali Bozkaplan).
- Senirkent:** YAYLAĞAN Nilay (2010), **Isparta'nın Eğirdir, Senirkent ve Atabey İlçelerinin Ağız Özelliklerinin Tespiti ve Türkçe Eğitimi Bakımından Önemi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Şerif Ali Bozkaplan).
- Uluborlu:** GÜLBAHAR Burcu (2010), **Uluborlu Ağzı (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Osman Yıldız).

- MERSİN:** TOR Gülseren (2004), **Mersin Ağız Sözlüğü**, İstanbul.
- KARS:** ERCİLASUN Ahmet Bican (1971), **Kars İli Ağızları (Ses Bilgisi)**, Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi (Dan: Prof. Dr. Selahattin Olcay) ;(2002) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Arpaçay:** OLCAY Selahattin, ERCİLASUN Ahmet Bican, ASLAN Ensar (1988), **Arpaçay Köylerinden Derlemeler**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kağızman:** SEBNİ Makbule (2010), **Kağızman Yerli Ağız (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nesrin Güllüdağ).
- KASTAMONU:** ACAR Ergün (2008), **Kastamonu Merkez İlçe ve Köyleri Ağız**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Levent Doğan).
- KAYSERİ:** BAYRAKTAR Fatma Sibel (2000), **Kayseri Merkez İlçe Ağız (Metin- Gramer- Sözlük)**, Trakya Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Prof. Dr. Hidayet Kemal Bayatlı).
- Akkışla:** ELGÜN Abdullah (1993), **Akkışla ve Yöresi Ağızları: Dil- Folklor- Etnik Unsurlar**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Ümit Tokatlı).
- Bünyan:** DOĞAN İbrahim (1991), **Bünyan ve Yöresi Ağızları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Tuncer Gülensoy).
- Develi:** ÜNAL Kamile Güner (1987), **Develi Ağız**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun).
- Felahiye:** ÇAĞIRAN Önder (1989), **Felahiye Ağız Üzerine Bir İnceleme**, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- Talas:** KORKMAZLAR Alaaddin (1991), **Talas ve Yöresi Ağızları (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Tuncer Gülensoy).
- Yeşilhisar:** EKİNCİ Mustafa (1993), **Yeşilhisar ve Yöresi Ağızları (Giriş- İnceleme- Metin- Sözlük)**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Metin Karaörs).
- KIRKLARELİ:** ŞANLI Cevdet (1990), **Kırklareli İli ve Merkez İlçe ve Köyleri Ağızları (İnceleme- Metin)**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu).
- Babaeski:** HÜNERLİ Bülent (2006), **Kırklareli Babaeski Merkez İlçesi ve Köyleri Ağız İncelemesi**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Rıfat Gürgendereli).
- Pınarhisar:** DEMİRAY Gizem (2008), **Kırklareli Pınarhisar Merkez İlçesi ve Köyleri Ağız İncelemesi**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- KIRŞEHİR:** GÜNŞEN Ahmet (1994) **Kırşehir ve Yöresi Ağızları (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Tuncer Gülensoy) ;(2000) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

- Çiçekdağ:** (YILDIRIM) Karaman Sevgi (1997), **Çiçekdağı ve Yöresi Ağzları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Nevzat Özkan).
- Kaman:** TEKİN Feridun (1994), **Kaman ve Yöresi Ağzları (Giriş- İnceleme- Metin- Sözlük)**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Metin Karaörs).
- KÜTAHYA:** GÜLENSOY Tuncer (1988), **Kütahya ve Yöresi Ağzları (İnceleme- Metinler ve Sözlük)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Altıntaş:** AYDIN Neşe (2008), **Kütahya Altıntaş Yöresi Ağız (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Bilal Aktan).
- Aslanapa:** YAĞVAŞ Özcan (2009), **Kütahya Aslanapa Yöresi Ağız (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Bilal Aktan).
- Domaniç:** BEKAR Beytullah (2011), **Kütahya Domaniç Ağız**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Bilal Aktan).
- Emet:** ÖZTÜRK Dilek (2008), **Kütahya Emet Yöresi Ağız (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Bilal Aktan).
- Gediz:** BİBER Seçil (2010), **Kütahya Gediz ve Yöresi Ağız**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Bilal Aktan).
- Pazarlar:** YUMURTACI Ali (2012), **Kütahya Pazarlar Ağız**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Bilal Aktan).
- Simav:** DİNÇAY Mehmet Ali (2009), **Kütahya Simav Ağız**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Bilal Aktan).
- Tavşanlı:** TAYŞI Mustafa (2007), **Tavşanlı ve Yöresi Ağız İncelemeleri**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Bilal Aktan).
- MALATYA:** GÜLSEREN Cemil (1997), **Malatya İli Ağzları (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Zeki Kaymaz).; (2000) Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akçadağ:** BAŞDAŞ Cahit (1992), **Akçadağ Yöresi Ağzları (İnceleme- Metinler- Sözdizimi)**, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Zeki Kaymaz).
- SİNAN** Ahmet Turan (1992), **Akçadağ, Doğanşehir ve Darende Ağzları (Fonetik ve Morfolojik İnceleme)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. M. Naci Okur).
- Darende:** SİNAN Ahmet Turan (1992), **Akçadağ, Doğanşehir ve Darende Ağzları (Fonetik ve Morfolojik İnceleme)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. M. Naci Okur).

- Doğanehir:** SİNAN Ahmet Turan (1992), **Akçadağ, Doğanehir ve Darende Ağzları (Fonetik ve Morfolojik İnceleme)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. M. Naci Okur).
- MANİSA:** AKYOL Senem (2006), **Manisa Merkez Kuzey- Batı Köyleri Ağzları**, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Ayşe İlker).
- Alaşehir:** ERATALAY Sevdâ (2007), **Alaşehir ve Yöresi Ağzları**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Bedri Sarıca).
- Salihli:** OYAR Ahmet (1998), **Salihli İlçesi ve Köyleri Ağzlarından Derlemeler (İnceleme-Metin- Sözlük)**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Cevdet Şanlı).
- Sarıgöl:** DEMİR İmdat (2012), **Sarıgöl ve Yöresi Ağzları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Nevzat Özkan).
- KAHRAMANMARAŞ:** KİRİK Esra (2011), **Kahramanmaraş Merkez İlçe Ağı (Ses Bilgisi, Metinler)**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Mehmet Dursun Erdem).
- ERDEM Mehmet Dursun, KİRİK Esra (2011), **Kahramanmaraş ve Yöresi Ağzları**, Kahramanmaraş Valiliği yayınları, Kahramanmaraş.
- KILIÇ Mine (2001), **Kahraman Maraş Merkez Ağı**, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nasrullah Özsoy).
- MUĞLA:** AKAR Ali (2004), **Muğla Ağzları**, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla.
- Dalaman:** KARADAĞ Sibel (2001), **Dalaman Ağı (Derleme- İnceleme- Metin)**, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Ali Akar).
- Fethiye:** ERSOY Necan Asım (2001), **Fethiye Ağı (Metin- Derleme ve İnceleme)**, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Ali Akar).
- Kavaklıdere:** GEDİKLİ Mehmed (1999), **Kavaklıdere ve Yöresi Ağı**, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Namık Açıkgöz).
- Ula:** KIRLI Ali (1994), **Ula ve Yöresi Ağzları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Ümit Tokatlı).
- MUŞ:** ÖZMEN Şeyma (2007), **Muş Merkez Ağı (İnceleme- Metin- Sözlük)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nadir İlhan).
- NEVŞEHİR:** KORKMAZ Zeynep (1994) **Nevşehir ve Yöresi Ağzları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Avanos:** YEŞİLÖZ Zafer (1995), **Nevşehir İli Ürgüp ve Avanos Yöresi Ağzları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Argunşah).
- Ürgüp:** YEŞİLÖZ Zafer (1995), **Nevşehir İli Ürgüp ve Avanos Yöresi Ağzları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Argunşah).
- NİĞDE:** BÜYÜKAKKAŞ Ahmet (1996), **Niğde ve Yöresi Ağzları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nevzat Özkan).

- Çamardı:** ANIK Figen (1999), **Çamardı Ağızı**, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- ORDU:** DEMİR Necati (2001), **Ordu İli ve Yöresi Ağızları (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Aybastı:** AYDIN Mehmet (1992), **Aybastı Ağızı (İnceleme- Metin- Sözlük)**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Ahmet Topaloğlu); (2002) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- RİZE:** GÜNAY Turgut, **Rize İli Ağızları**, Atatürk Üniversitesi Doktora tezi.; (2003) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Hemşin:** KUYUMCU Osman (2006), **Türkçenin Hemşin Ağızı**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Dan: Doç. Dr. Mesut Şen).
- PEHLİVAN Serkan (2002), **Rize İli Hemşin Ağızı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Fatma Özkan).
- SAKARYA:** ÖÇALAN Muharrem (2004), **Sakarya İli Ağızları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Nevzat Özkan).
- Ferizli:** KÜÇÜKASLAN Cihat (2005), **Sakarya İli Ferizli ve Söğütlü İlçeleri Ağızı**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Zikri Turan).
- Kaynarca:** TEKDAL İsmail (2001), **Sakarya İli Kaynarca İlçesi Ağızı** Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Doç. Dr. Zikri Turan).
- Söğütlü:** KÜÇÜKASLAN Cihat (2005), **Sakarya İli Ferizli ve Söğütlü İlçeleri Ağızı**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Zikri Turan).
- SAMSUN- Asarcık:** ERDEM Mehmet Dursun (2001), **Asarcık Ağızı**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Mehmet Aydın).
- SİVAS:** DEMİR Necati, ŞEN Ülker (2006), **Sivas İli ve Yöresi Ağızları**, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara.
- DOĞAN Şaban (2001) **Sivas Merkez İlçe ve Köyleri Ağızı (Giriş- İnceleme- Metinler)**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Yrd. Doç. Dr. Paki Küçükler).
- Divriği:** YELOK Veli Savaş (1999), **Divriği Merkez İlçe (Sivas) Ağızı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Prof. Dr. Leyla Karahan).
- Gemerek:** TOKATLI Suzan Suzi (1991), **Gemerek ve Yöresi Ağızları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Tuncer Gülensoy).
- Şarkışla:** TAŞ Pınar (2006), **Şarkışla ve Yöresi Ağızları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Yrd. Doç. Dr. Suzan S. Tokatlı).
- Yıldızeli:** İÇER Elif (2010), **Sivas ili Yıldızeli ilçesi ağızı: (İnceleme-Metinler-Sözlük)**, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Doç. Dr. Ahmet Günşen).
- TEKİRDAĞ:** Tosun İlker (2004), **Tekirdağ Merkez İlçe ve Köyleri Ağızı**, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Yrd. Doç. Dr. Levent Doğan).

- Saray:** DURMAZER Ayhan (1996), **Tekirdağ İli Saray İlçesi Köyleri Ağız Derlemeleri (İnceleme-Metinler-Sözlük)**, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Yrd. Doç. Dr. Cevdet Şanlı).
- TOKAT:** DEMİR Necati (2006), **Tokat İli ve Yöresi Ağızları**, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Reşadiye:** ÜNAL Ergül (2010), **Reşadiye ve Yöresi Ağızları (Giriş- İnceleme- Metin- Sözlük)**, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Yrd. Doç. Dr. Murat Ceritoğlu).
- TRABZON:** ÇOLAKOĞLU Bülent Kahraman (2003), **Trabzon Ağızı**, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Sadi H. Nakiboğlu).
- DEMİR Necati (2006), **Trabzon ve Yöresi Ağızları**, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara.
- ÖRÜNDÜ Fuat (2001), **Trabzon ve Yöresi Ağızları**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Bilgehan Atsız Gökdağ).
- TUNCELİ:** GÜLENSOY Tuncer, BURAN Ahmet (1992), **Tunceli Yöresi Ağızlarından Derlemeler**, Boğaziçi İlmî Araştırmalar Serisi, Ankara.
- Çemişgezek:** TOSUN İbrahim (1996), **Çemişgezek, Pertek ve Hozat Yöresi Ağızları**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- Hozat:** TOSUN İbrahim (1996), **Çemişgezek, Pertek ve Hozat Yöresi Ağızları**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- Pertek:** TOSUN İbrahim (1996), **Çemişgezek, Pertek ve Hozat Yöresi Ağızları**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- ŞANLIURFA:** ÖZÇELİK Sadettin (1997) **Urfa Merkez Ağızı**, TDK Yayınları, Ankara.
- Siverek:** ÖZÇELİK Sadettin, BOZ Erdoğan (2010), **Siverek Ağızı**, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara.
- UŞAK:** GÜLSEVİN Gürer (2002), **Uşak İli Ağızları (Dil Özellikleri- Metinler- Sözlük)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Banaz:** DÜLGER Ersan (2007), **Banaz İlçesi Ağızı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Prof. Dr. Fatma Özkan).
- Sivashlı:** AKÇAY Halit (1998), **Sivashlı Ağızı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Gürer Gülsevin).
- VAN:** GÖKÇUR Engin (2006), **Van ve Merkez Köyleri Ağızları**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Zafer Önler).
- GÖNEN Mehmet Emin (2003), **Van Gölü Kuzey Havzası Ağızları**, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Doç. Dr. Sadettin Özçelik).
- SARICA Bedri (1999), **Van Ağızı**, Van Valiliği Yayınları, Van.
- YOZGAT:** KILIÇER İsmail (1998), **Yozgat ve Yöresi Ağızları (2 cilt)**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Paki Küçüker).
- Boğazlıyan:** SARIYILDIZ Nurettin (1996), **Boğazlıyan ve Yöresi Ağızları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nevzat Özkan).
- Çandır:** İLASLAN Ümit (2006), **Yozgat- Çandır Ağızı (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Ümit Tokatlı).

- Çayıralan:** KORKMAZYİĞİT Ahmet (2010), **Çayıralan ve Yöresi Ağzları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Mustafa Argunşah).
- Kadışehri:** DEMİREZEN Ünal (1995), **Yozgat İli Kadışehri ve Yöresi Türkmen Ağzları (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Ümit Tokatlı).
- Sorgun:** UMUT Adem (2006), **Yozgat Sorgun İlçesi Ağzı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. İsmet Cemiloğlu).
- Yerköy:** ACET Fatih (2003), **Yerköy ve Yöresi Ağzları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Prof. Dr. Nevzat Özkan).
- ZONGULDAK:** EREN M. Emin (1991), **Zonguldak İli Ağzları (Ses ve Şekil Bilgisi)**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun).
- EREN M. Emin (1997), **Zonguldak- Bartın- Karabük İlleri Ağzları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- AKSARAY:** DOĞAN Muhammet (2012), **Aksaray ve Yöresi Ağzları (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Nevzat Özkan).
- ARDAHAN:** ERCİLASUN Ahmet Bican (1971), **Kars İli Ağzları (Ses Bilgisi)**, Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi (Dan: Prof. Dr. Selahattin Olcay) ;(2002) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- BAYBURT:** ACAR Turgut (1982), **Gümüşhane ve Yöresi Halk Ağzları**, Atatürk Üniversitesi Doçentlik tezi.
- KARAMAN:** KORAŞ Hikmet (1992), **Karaman ve Yöresi Ağzları (İnceleme- Metin- Sözlük)**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Prof. Dr. Tuncer Gülensoy).
- UYSAL İdris Nebi (2009), **Karaman İli Ağzları ve Anadolu Ağzları Arasındaki Yeri**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. H. Ömer Karpuz).
- Ayrancı:** YILDIRIM Ünal (2007), **Ayrancı (Karaman) Yöresi Ağzları, (İnceleme- Metinler- Sözlük)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Ahat Üstüner).
- Başyayla:** TÜREDİ Kerim (2002) **Karaman İli Sarıveliler ve Başyayla İlçeleri Ağzı**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Zikri Turan).
- Sarıveliler:** TÜREDİ Kerim (2002) **Karaman İli Sarıveliler ve Başyayla İlçeleri Ağzı**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Doç. Dr. Zikri Turan).
- KIRIKKALE-Karakeçili:** YAVUZ Serdar (2003), **Karakeçili Ağzı (Kırıkkale) İnceleme- Metinler- Sözlük**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Nadir İlhan).
- BARTIN:** EREN M. Emin (1991), **Zonguldak İli Ağzları (Ses ve Şekil Bilgisi)**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun).

- EREN M. Emin (1997), **Zonguldak- Bartın- Karabük İleri Ağzları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- IĞDIR:** ERCİLASUN Ahmet Bican (1971), **Kars İli Ağzları (Ses Bilgisi)**, Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi (Dan: Prof. Dr. Selahattin Olcay); (2002) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KURTBEYOĞLU Ruhay Sultan (2011), **Iğdır ve Nahcivan Ağzının Karşılaştırılması**, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Şenel).
- KARABÜK:** ERDEM, Mehmet Dursun, DAĞDELEN Güner (2012) **Karabük ve Yöresi Ağzları**, Karabük Valiliği Yayınları, Karabük.
- EREN M. Emin (1991), **Zonguldak İli Ağzları (Ses ve Şekil Bilgisi)**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi (Dan: Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun).
- EREN M. Emin (1997), **Zonguldak- Bartın- Karabük İleri Ağzları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Eskipazar:** DAĞDELEN Güner (2011) **Eskipazar Ağzı**, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans (Dan: Doç. Dr. Mehmet Dursun Erdem).
- KİLİS:** GÜL Rıza (1993), **Kilis Merkez ve Köylere Ağzı**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Doç. Dr. Şükrü Haluk Akalın).
- OSMANİYE:** YILDIRIM Faruk (1999), **Çukurova Ağzları**, Adana ve Osmaniye İleri, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, Adana. (Dan: Doç. Dr. Mehmet Özmen); (YILDIRIM, Faruk (2006) **Adana ve Osmaniye İleri Ağzları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).
- Kadirli:** BALIKÇI Birgül (1996), **Kadirli (Adana) Ağzı**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
- DOBUR Battal (2002), **Kadirli Ağzı**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Kazım Karabörk).
- DÜZCE:** ÇOBAN Sıtkı (2005), **Düzce İli ve Yöresi Ağzları (Giriş- İnceleme- Metinler- Dizin)**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Dan: Yrd. Doç. Dr. Paki Küçük).

KAYNAKÇA

- BURAN Ahmet, **Türkiye Türkçesi Ağız Atlasının Önündeki Sorunlar**, http://www.diyalektolog.com/Makaleler/1016429230_15-20.pdf (erişim tarihi 31. 07. 2012)
- BOZ Erdoğan, **Ağız Atlasları ve (Haritaları) Hazırlama Yöntemleri ve Türkçedeki Örnekleri**, http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1198372872_Turkish_Studies_Volume_3.3_Spring_2008_p.152-165.pdf (erişim tarihi 31. 07. 2012)
- ERCİLASUN A. Bican, **Türk Dili Araştırmalarının Bugünkü Durumu ve Sorunlar**, <http://turkiyat.gazi.edu.tr/posts/view/title/gazi-turkiyat-guz-2009-sayi-5-33576> s: 145- 158
- GÜLENSOY T., ALKAYA E, (2010), **Türkiye Türkçesi Ağızları Bibliyografyası**, Ankara, Akçağ Yayınları
- KORKMAZ Zeynep, (2005), **Anadolu Ağızları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar**, Türk Dili Üzerine Araştırmalar II, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, s: 199- 221
- KARAHAN Leylâ, (2011). **Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması**, Ankara 2011
- <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5017e02de7c9c1.48347428
- <http://tez2.yok.gov.tr/>